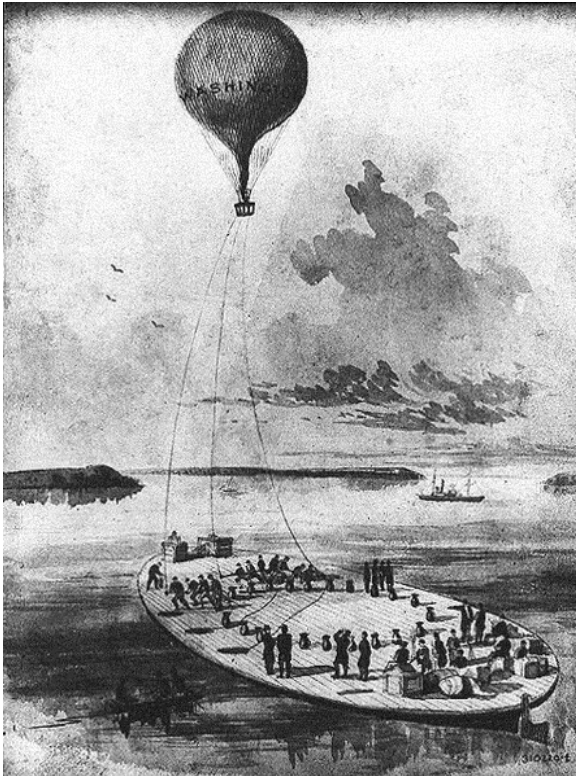

UÇAK GEMİLERİ I. DÜNYA SAVAŞI'NDA ORTAYA ÇIKTI

İlk uçak gemisi, 1910'da Fransa'da deniz uçaklarını taşımak için yapıldı. İlk hava saldırısını, I. Dünya Savaşı'nda Japonların uçak gemisi Wakamiya yaptı.

Uçak Gemilerinin Atası Sıcak Hava Balonu Taşıyan Gemilerdir

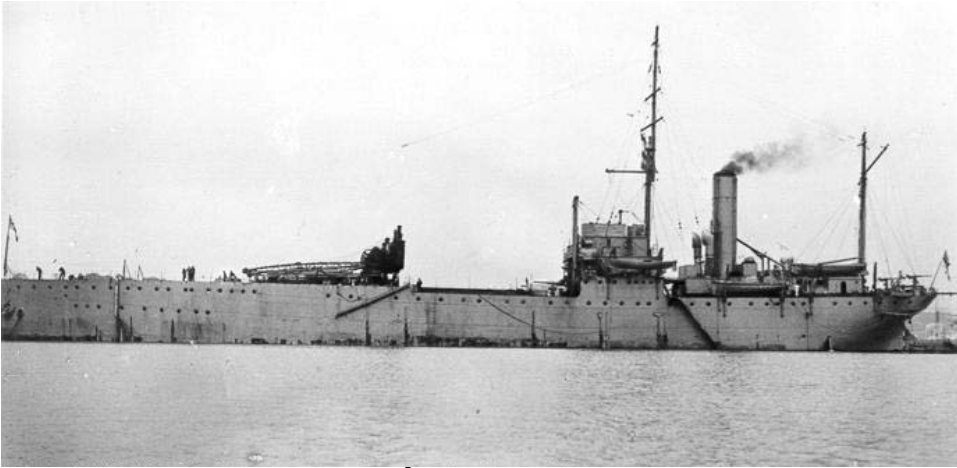
Uçak icat edilmeden önce, bazı savaşlarda sıcak hava balonları gemilerle düşman ülkelerin kıyılarına taşınırdı. Vulcana adlı Avusturya gemisi, 1849'da sıcak hava balonlarına bağlı bombalarla Venedik'i bombalamıştı. Ancak bombalardan biri kente düştü, diğerleri ters rüzgar nedeniyle kente ulaşamadı. ABD'de İç Savaş sırasında 1861'de, Potomac Nehri'ndeki gemilerden uçurulan gazlı balonlarla keşif yapıp topçulara bilgi iletildi. I. Dünya Savaşı'nda; İngiltere, Almanya, İtalya, Rusya ve İsveç donanmalarının balon taşıma gemileri keşif amaçlı kullanıldı. İlk deniz uçağı 1910'da ortaya çıkınca, balon taşıyan savaş gemileri deniz uçağı taşıyacak şekilde düzenlendi. Düşman kıyılarına yaklaşan gemi, deniz uçaklarını vinçle denize indirirdi ve uçaklar denizden havalanırdı. Uçaklar, görevden sonra geminin yakınında denize iner ve vinçle gemiye alınırdı. Fransa'da 1911'de Foudre adlı mayın gemisi, deniz uçaklarını taşıyacak şekilde modifiye edildi. İngilizler de 1913'te HMS Hermes adlı gemiyi deniz uçağı taşıma gemisine dönüştürdü. Dünyanın deniz uçağı taşıyan ilk modern gemisinin, HMS Ark Royal adlı İngiliz gemisi olduğu kabul ediliyor.

ABD'de Potomac Nehri'nde gazlı keşif balonu taşıyan gemi (1861)

Çanakkale Savaşı'nda Kıyılarımıza Uçak Taşıyan HMS Ark Royal

Çanakkale Savaşı boyunca İngilizlerin HMS Ark Royal adlı gemisi, deniz uçaklarını Çanakkale kıyısında dolaştırdı. Gemi komutanı R. C. Hall, 17 Şubat 1915'te, güvertedeki üç uçağı vinçle gemiden denize indirip Çanakkale kıyılarında keşif uçuşuna çıkmalarını istedi. Ancak gemilerden ikisinin motoru çalışmadı. Üçüncü uçak çalıştı ama deniz sakin olduğu halde havalanmayı başaramadı. Bir süre sonra havalanabilen uçak, Çanakkale'nin Anadolu kıyısındaki mevzileri inceledi ve sadece birine 9 kilogramlık bir bomba atabildi. Uçak kıyıda alçalınca Türk askerleri ateş açtı ve uçağın gövdesi 6-7 yara aldı. Uçak yara alınca uzaklaşıp geminin yakınında denize indi. Gemideki uçaklardan biri 5 Mart'ta Çanakkale kıyılarına yaklaştı, ama açılan ateş nedeniyle pervanesi parçalandı ve denize düştü. Uçak ve mürettebat başka bir gemi tarafından kurtarıldı. Ark Royal uçak gemisi uzun süre etkisiz kaldı ve 25 Nisan'da Anzaklar bölgeye gelirken geminin uçakları onlara destek verdi. İki gün sonra Turgut Reis gemisi tarafından izi bulunup üzerine ateş açılan İngiliz uçak gemisi bölgeden uzaklaştı. Gemi uzun süre bölgede destek hizmeti verdi ve Mondros Mütarekesi'nin ardından İstanbul'daki işgal güçlerinin emrine girdi.

Çanakkale Savaşı'nda İngiliz deniz uçaklarını kıyılarımıza taşıyan "HMS Ark Royal" adlı uçak gemisi

Güvertesine Tekerlekli Uçak İnip Kalkabilen İlk Gemiler

I. Dünya Savaşı öncesinde, büyük ve güçlü savaş uçaklarının inip kalkabileceği bir güverteye sahip uçak gemilerinin çok yararlı olacağı görüldü. Bir uçağın gemiden havalanıp tekrar gemiye inme denemeleri ABD'de 1910'da başladı. E. B. Ely adlı sivil bir pilot, ABD donanmasının isteği üzerine 14 Kasım 1910'da bir savaş gemisine monte edilen platformdan havalandı. Daha sonra 18 Ocak 1911'de aynı pilot, başka bir savaş gemisinin güvertesine monte edilen platforma inmeyi başardı. İniş sırasında, uçağın arkasına yerleştirilen kanca, güvertedeki çelik tele takılarak uçağın hızını kesti. Kanca ve çelik tel sistemi,

günümüzdeki uçak gemilerinde de kullanılmaktadır. İngiltere’de HMS Argus adlı geminin güvertesi, uçakların inip kalkacağı büyük bir pist haline getirildi ve 1918’de donanmaya katıldı. Japonya’da “Hosho” adlı uçak gemisi 1922’de kullanıma girdi. ABD’nin USS Saratoga ve USS Lexington adlı uçak gemileri 1927’de hizmete alındı. Gemideki uçak sayısını artırmak için uçakların kanatları yukarıya katlanabilir şekilde imal edildi. Uçakların kolayca havalanabilmesi için bu gemilere, uçakları hızla ileriye fırlatan mancınık sistemleri kuruldu. Önceleri hidrolik mancınıklar kullanıldı. Daha sonra verimliliği çok yüksek olan buharlı mancınıklar tercih edildi. II. Dünya Savaşı sırasında, ABD ve İngiltere’nin uçak gemileri hızla gelişti ve savaşta çok etkili oldu. Almanların uçak gemisi yoktu.

ABD’nin USS George H.W. Bush adlı nükleer uçak gemisi

Modern Uçak Gemileri

Günümüzde uçak gemilerinin çoğu Süper Uçak Gemisi sınıfına girer. Bu gemilerin büyüklüğü, taşıdığı uçakların gücü ve sayısı, personel sayısı ve geminin hızı klasik uçak gemilerinden çok üstündür. Uçak gemisine sahip olan 9 ülke ve aktif gemi sayıları: ABD (10), Hindistan (2), İtalya (2), Çin (1), İspanya (1), Fransa (1), Rusya (1), Brezilya (1) ve Tayland (1). Geçmişte uçak gemisine sahip olan İngiltere, Japonya, Avustralya, Kanada, Arjantin ve Hollanda bu gemileri yıprandıkları için kullanımdan kaldırdı ve yenilerini yaptırmadı. ABD’nin sahip olduğu 10 uçak gemisinin tümü Süper Uçak Gemisi sınıfına giren ve nükleer yakıtla çalışan gemilerdir. ABD’nin bu gemilerinin genel adı Nimitz Sınıfı Uçak Gemisi’dir ve gemilerin tümü ikişer adet Westinghouse yapımı nükleer reaktörle çalışır. Gemiler, nükleer reaktörler sayesinde yakıt ihtiyacı olmadan 20 yıl denizde kalabilir ve saatte 56 kilometre hız yapabilirler. Bu sınıftaki süper uçak gemilerinin en yenisi 6,3 milyar dolara yaptırılan ve 2009’da hizmete giren USS George H.W. Bush adlı gemidir. Bu tür gemilerde 6250 personel için her gün 1500 ton içme suyu, deniz suyundan elde edilir. Geminin klima kapasitesi 2000 evin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.

Geminin uçuş güvertesinin uzunluğu 333, eni ise 78 metredir. Geminin her bir ıpası 27 ton ve bir zincir baklası da 160 kilogram ağırlığındadır. Gemideki uçaklar için depolarda 12,5 milyon litre uçak benzini bulundurulur.

Süper Gemi 70 günlük yiyecek ve içecek taşır, 53 yataklı hastanesinde 5 dişçi ve 6 doktor görev yapar. Gemi 90 uçak ve helikopter taşıma kapasitesine sahiptir.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü

Tarihte bugün
17 Ekim 1933: Albert Einstein Hitler rejiminin baskısından
kurtulmak için Almanya'dan ABD'ye katı